

Iso gee: rokote otetaan hyvissä ajoin

**Merja Kinnunen ja
Olli Löytty (toim.):
ISO GEE: Gradua ei jätetä!**

Tampere: Vastapaino 1999.
160 s.

Iso gee on rokote gradupelkoa vastaan. Se kannattaa ottaa hyvissä ajoin ennen lähdekirjojen ryörymistä päälle. Parhaimmillaan tulkien teko on haasteellista ja itsenäistä, pahimmillaan päättymätön painajainen. Mahdolliset ongelmat aiheutuvat yleensä asenteesta, johon onneksi voi vaikuttaa. Gradun tekijät ja ohjaajat kertovat, millaista gradun teko on ja millaista se voisi olla.

Kirjan mukaan gradu on akateeminen siirtymäriitti. Tutkielma takaa sen, että maisterintutkintoon vaadittavat asiat sisäistetään. Gradu on isotöinen ja saa sitä olla. Sitä myös arvostetaan – saahan työstään palkaksi itsensä voittamisen ilon ja maisterin paperit. Kirjoittajat vetävätkin opiskelijan maanpinnalle: työ pitää suhteuttaa oikeisiin mittasuhteisiinsa. Gradu kannattaa saattaa valmiiksi monestakin syystä. Pitkittyvät opinnot eivät ole hyväksi muunkaan elämän kannalta.

Olli-Helena Ylijoki tyypitteli Tampereen yliopiston graduntekijöitä teemahaastattelujen perusteella. Aineistosta konstruoidut ideaalityypit ovat sankaritarina, tragedia, arkitarina ja pakkotyötarina. *Sankaritarinassa* gradun tekijä ylittää huiman kynnyksen ja astuu näytönparikkaansa; upea tutkielma nähdään avaimena akateemiselle uralle. Työn ja perheen puristuksessa gradusta tulee *tragedia*, jonka tekemistä ei sukulaisten painostus ainakaan helpota. *Arkitarinassa* gradu nähdään hyödyllisenä, mutta ei ylläarvostettuna työnä. Gradua tehdään kuten mitä tahansa arkityötä ja se jäsentyy ohjaajan avun, aikataulun ja osatavoitteiden kautta. Viimeisessä, *pakkotyötarinassa* gradun tekeminen ja ohjaajan tapaaminen on vastenmielistä ja käytännöstä vieraantunutta. Gradutarinat tarjoavat tutkielman tekijälle tulkinta-

kehikon, johon oman asennoitumisensa voi suhteuttaa. Huomasin oman graduminäni olevan arki työlläinen, joka silloin tällöin näkee arkipäivässä valopilkkuja, sankaruutta.

Ohjaajan asema on tärkeä, sillä hänellä on viimeinen mahdollisuus vaikuttaa siihen, että opiskelija sisäistää tutkintoonsa vaaditut asiat. Seppo Pöntinen onkin ruotinnut ohjaajien perustyyppöjä. Opiskelijan kanssa keskusteleva, innovatiivinen ohjaaja on *ideoija*. Ideoiden esittelyn lisäksi *puurtaja* tarttuu yksityiskohtiin kuten kieli- ja muutoseikkoihin. Ohjaajan näkökulmasta opiskelijatyypin tunnistaminen ei aina ole helppoa, sillä aina vastaan tulee aiempaan kokemuspäiriin mahtumattomia opiskelijoita. Se, mihin gradun tekijä identifioituu, pitäisi myös tulkita oikein. Harvoin ohjauksessa käyvä opiskelija voi olla itsenäinen ja vastuuntuntoinen tai toisaalta potea rimakauhua ohjaajan tapaamisesta. Pöntinen toteaa, että opiskelijalta voi myös kysyä syitä suoraan. Huono tai puutteellinen ohjaus eivät saa olla syitä tai tekosyitä gradun kanssa vitkasteluun. Opiskelijalla on oikeus ohjaukseen, mutta hänen on itse ymmärrettävä käyttävä sitä. Ohjaajien ongelmana on usein hyvään ohjaukseen vaadittavan koulutuksen puuttuminen. Ohjaajalla on vastuuta paitsi opiskelijoilleen, myös yhteisölle laajemmin: ohjaustyökin hyväksytään tai hylätään opiskelijan gradun tuloksen mukana. Ohjaamisessa tärkeintä on vuorovaikutus; ohjaajan pitää perustella kommenttinsa ja ohjattavan olla avoin kritiikille. Kirjassa painotetaan, että ohjauksen tulisi olla opiskelijan vapautta ja itsenäisiä päätöksiä lisäävä metodi. Ohjaajat eivät ole petoja, kirja lupaa.

Iso gee -kirja kuuluu opiskelijan iltalukemiseksi heti orientoivien opintojen jälkeen. Oma asenne kannattaa tiedostaa varhaisessa vaiheessa ennen yliopistolla lietsottavien gradupelkojen tarttumista. Sitä paitsi gradun tekovaiheessa muutakin luettavaa riittää. Työmäärää pienentää kirjan teamus, ettei uusia kirjoja tarvitse lukea hirveitä määriä, sillä opiskelun aikanaikin luetuista on välineis-

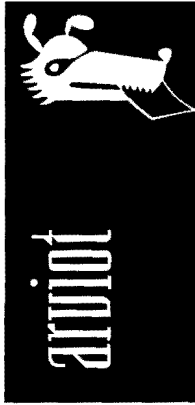
töä gradun tekemiseen. Siksi kannattaakin jo opintojen alussa tehdä luennoita ja kirjoista muistiinpanoja. Kirjassa todetaan, että onnellisessa tapauksessa gradu on alkanut muotoutua jo opiskelun alkuvaiheista alkaen.

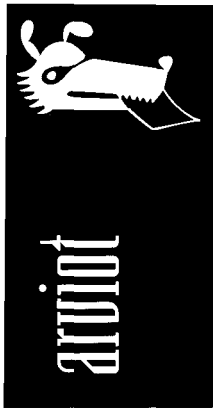
Hyväkään gradun teon opas ei kuitenkaan pelasta opiskelijaa, joka on koulumaisesti lukenut ja käynyt vaaditut kurssit vain ulkoisesta pakosta. Gradun pitääkin syntyä ja kasvaa opiskelijan omista ideoista. Kun laittaa itsensä gradussaan likoon, saa siitä itsekin enemmän. Aihe kuin aihe muuttuu kiinnostavaksi, kun siihen perehtyy syvällisemmin. Gradun tekeminen voi olla turhauttavaa, jos ajattelee, ettei ohjaajan ja tarkastajan lisäksi kukaan lue sitä. Opiskelijaa voikin motivoida, jos aiheita voi hyödyntää vaikkapa lehtijuttujen kirjoittamiseen. Gradu ei ole muusta elämästä irrallaan. Menetelmien opiskelu auttaa kirjan mukaan sosiaalisen todellisuuden hahmottamisessa.

Gradun tekijän arki kuultaa kirjasta läpi tavallisten opiskelijan kertoessa "näin tein, koin ja valmistiin"! Kirjassa kerrotaan esimerkiksi etnografisesta tutkimusotteesta, jolla tutkittiin nuoria naisia diskoissa ja verrataan kimp-pagradua parisuhteeseen. Yhtä lailla kuin gradun voi kokea yli-inhimilliseksi ponnistukseksi sen voi myös olla mahdollisuus avata silmät ja irrotella tieteellisen tekstin tuottamisesta. Siellä täällä tekstissä vilisee tiedonmuruja, jotka kannattaa poimia talteen: kimp-pagradussa kannattaa yhteistyö linjata sopimuksilla, itsenäisyys ei tarkoita yksinäisyyttä – käytä ohjaajaa, aikatauluta ja rajaa...

Vaikka kirjan tarkoitus on kannustaa valmistumaan, myös 17 vuotta yliopistossa kirjoilla roikkunut henkilö saa suunvuoron. Hän ei ole valmistunut, ei kai sen enempää aio valmistuakaan, mutta ei koe siitä sen suurempia paineita. Yleensä gradut kuitenkin valmistuvat, ja kirjan tarkoitus on muuttaa mielikuvaa myönteisemmäksi, auttaa onnistumaan.

Luettelot menetelmäoppaista ja tutkimuksen kirjoitusoppaista ja gradun tekijän eettiset oikeudet parissa suunnistaessa. Keittokirja-

maisia ohjeita teoksesta ei löydy, ajattelua aktiivioivia viitteitä sitäkin enemmän. Gradu nimittäin on prosessikirjoittamista. Tutkielmasta on kirjoitettava useita versioita, hiottava ajan kanssa. Tekstiä työstämällä ajattelukin etenee. Raakatekstiä tuotetaan alue kerrallaan. Kun jonkun palan työstäminen pysähtyy, siirrytään seuraavaan. Palautteen, kritiikin ja kannustuksen, myötä teksti hioutuu lopulliseen muotoonsa. Kritiikki kohdistuu tekstiin, ei tekstin tuottajaan, kirjassa muistutetaan. Ison geen tekemisessä myönteinen mielikuva yhdistettynä suhteellisuuden tajuun tuottaa parhaan tuloksen. Gradun tekeminen on jossain vaiheessa myös osattava lopettaa.

KIRSI SEPPÄLÄ

Japanilaisen perhesarjan suhdet verkostoja

**Katja Valaskivi:
RELATIONS OF
TELEVISION.**

Genre and Gender in the Production, Reception and Text of a Japanese Family Drama. Acta Universitatis Tamperensis 698. University of Tampere 1999. 211 s.

Katja Valaskiven väitöskirja on monella tavalla erityislaatuinen työ suomalaisessa viestinnän tutkimuksessa. Televisiofiktioita tai -viihdettä ei Suomessa toistaiseksi juuri ole väitöskirjatasolla tutkittu ja Valaskiven teos onkin erittäin tervetullut lisä alan tutkimukseen. Lisäksi Valaskiven tutkimuskohde, japanilainen tv-sarja *Wataru senken wa oni bakari* (tai *Wataoni*, kuten fanit sitä kutsuvat), on suomalaisessa kontekstissa eksoottinen. Kuten Valaskivi johdannaissaan toteaa, yhdysvaltalaisen tai brittiläisen television tutkiminen tuskin herättäisi kummastusta, mutta muiden kansallisten televisio-kulttuurien tutkimusta joutuu helposti puolustelemaan, jos kysy ei ole tutkijan omasta kulttuurista. Omalta osaltaan Valaskiven työ

tarjoaa vastapainon tälle anglo-amerikkalaiselle painotukselle.

Valaskivi tutkii 1990-luvulla esitettyä sarjaa suhteessa japanilaisen perhesarjan, *hōmu doraman* lajiytyppiin. Valaskivi hyödyntää genreä käsitteenä, jonka avulla on mahdollista huomioida tuotannon, tekstin ja vastaanoton välisiä suhteita. Genre "kutsuu" televisio-ohjelman tekijöitä huomioimaan lajiytyypille ominaiset konventiot ja vaikuttaa näiden käsitteisiin ohjelman oletetusta yleisöstä. Tekstistä on mahdollista analysoida esimerkiksi genrelle tyypillisiä audiovisuaalisen esittämisen keinoja sekä tapoja kuvata kulttuurisia identiteettejä. Vastaanotossa genreominaisuuksien tunteminen vaikuttaa siihen, miten katsojat suhtautuvat ohjelmaan sekä tulkitsevat sitä.

Valaskivi pyrkii uudistamaan genretutkimusta lähinnä kahdella tavalla. Esinnäkin hän korostaa tarvetta tutkia tuotantoa, tekstiä ja vastaanottoa yhtenä kokonaisuutena. Hänen materiaalisina koostuu tekijöiden haastatteluisista, itse televisiosarjasta, katsojien ryhmähaastatteluista ja kirjallisista katsojakyselyistä. Kaikkien kolmen alueen analyysi pyritään kuljettamaan rinnakkain erottelematta niitä erillisiksi osioiksi. Kuten Valaskivi toteaa, tällainen lähestymistapa on televisiotutkimuksessa vielä suhteellisen harvinaisen.

Valaskiven toinen tavoite on tuoda sukupuolen käsite osaksi genreanalyysiä. Hänen mukaansa genretutkimus ei ole tähän asti huomioinut sukupuolta. Tämä väite kuitenkin hieman ihmetytti minua, onhan saippuaopperan tutkimus ollut feministisen televisiotutkimuksen keskeisimpiä alueita. Feministinen saippuaopperatutkimus on tärkeä osa myös Valaskiven omaa lähteistöä. Se ei kuitenkaan yleensä ole pyrkinyt tarkastelemaan tuotantoa, ohjelmia ja vastaanottoa yhdessä, minkä vuoksi se ei ilmeisesti tarkkaan ottaen täytä Valaskiven määrittelemiä genretutkimuksen kriteerejä.

Valaskivi käy keskustelua genre- ja erityisesti saippuaopperatutkimuksen kanssa ja hyödyntää empiiristä tutkimustaan teoreet-

tisten käsitteiden kritisoinnissa ja tarkentamisessa. Esimerkiksi emotionaalisen realismin käsite näyttää katsojatutkimuksen perusteella liian voimakkaalta. Valaskivi kyseenalaistaa näkemyksen, jonka mukaan televisiokokemuksen pitäisi kytkeytyä johonkin "reaaliseen", joko tosiasioihin tai emotioneihin, jotta se olisi merkityksellinen katsojille (s. 90). Sarjan tekijöiden haastattelut johtavat myös teoreettisten oletusten muokkaamiseen. Valaskivi toteaa, että haastattelujen perusteella osoittautui tarpeelliseksi erottaa ohjelman tuotanto käsitteellisesti televisioiteellisuuden käytänteistä, jotka asettavat rajat tuotannon parissa toimiville ihmisille. Valaskivi lisää televisioiteellisuuden neljänneksi mahdolliseksi genreanalyysin alueeksi tuotannon, tekstin ja vastaanoton rinnalle. (s. 62)

Yksi tuotannon, tekstin ja vastaanoton analyysiä yhdistävä tekijä on perheen käsite. *Wataoni*-sarjan tuottajan ja käsikirjoittajan ympärille rakentuvaa tuotantoryhmää on esimerkiksi markkinointitarkoituksessa kuvailtu perheeksi, sen lisäksi että sarja kuuluu perhesarjan lajiytyppiin ja käsittelee kysymyksiä japanilaisesta perheestä. Analysoidessaan katsojien näkemyksiä Valaskivi tarkastelee muun muassa näiden mielipiteitä sarjan esittämistä perheosuudesta sekä aviopuolisoiden erilaisia tapoja suhtautua jossain määrin naisten ohjelmaksi miellettyyn sarjaan.

Toinen halki työn esille nouseva teema on kysymys japanilaisuudesta. Valaskiven mukaan sarjaa ja sen lajiytyppiä (*hōmu dorama*) on pidetty perinteisenä japanilaisena televisiomuotona. Lisäksi sarja pohtii eksplisiittisesti japanilaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tuottajat pyrkivät korostamaan sarjan merkitystä esittämällä, että siinä käsitellään japanilaisen yhteiskunnan kannalta ajankohtaisia ongelmia. Toisaalta televisiosarjana hieman "vanhanaikainen" *Wataoni* on mahdollista yhdistää 1990-luvun nostalgiabuumiin, uuteen kiinnostukseen japanilaisia perinteitä kohtaan. Nostalgisuus näkyy sarjan tavassa esittää sukupuolta: "perinteinen" japanilainen perhe sukupuolirooleineen asetetaan vastakkain nykyaikaisten, ulko-